

Til Stortingets Familie- og kulturkomite
(Sendt inn via Stortingets portal på nett)

Stavanger, 28. september 2026

Innspill fra Kunstnernettverket vedrørende Prop. 41 LS (2025 – 2026)

Kunstnernettverket samler 19 landsomfattende organisasjoner som representerer skapende og utøvende kunstnere i Norge. Samlet har disse forbundene om lag 30 000 medlemmer. Nettverket arbeider med kunstnerpolitikk, med særlig vekt på kunstneres inntektsforhold, sosiale rettigheter, stipend, vederlag og opphavsrett.

Vi viser til vårt tidligere høringssvar til Prop. 41 LS (2025 – 2026) inngitt 15. mars 2024.

Vi takker for muligheten til å komme med skriftlig innspill i etterkant av Familie- og kulturkomiteens muntlige høring 8. juni 2026.

1. Innledning

Direktivet – og proposisjonen – inneholder mye positivt for kunstnerne. Det store problemet er regjeringens forslag til implementering av art. 3 og 4, som gir utviklere av KI-modeller rett til å bruke vernet innhold uten krav til samtykke eller vederlag. Dette gjelder forskningsvirksomheter (art. 3) og andre virksomheter (art. 4). For sistnevnte gis rettighetshaverne en rett til å reservere seg mot slik bruk. Kunstnernettverket viser til vårt opprinnelige høringssvar for en bred gjennomgang av og kommentarer til proposisjonen. I dette innspillet vil vi fokusere på forslaget til implementering av direktivet artikkel 3 og 4, og utdype vårt syn på dette.

Etter vårt syn, vil en implementering i tråd med forslaget verken være i tråd med direktivets intensjon og ordlyd (**pkt. 2** nedenfor). Videre, og særdeles viktig for norske rettighetshavere, vil forslaget klart bryte med den opphavsrettslige tretrinns-testen, som skal anvendes både ved utforming av lover og forskrifter og ved tolkningen av den (**pkt. 3**).

Kunstnernettverket anerkjenner samtidig at det for Stortinget vil være problematisk å ikke skulle gjennomføre disse artiklene. Som vi også redegjør for i dette innspillet, er det da også fullt mulig å implementere disse artiklene i tråd med deres ordlyd og direktivets formål (**pkt. 4**).

2. Proposisjonen bryter med DSM-direktivet ordlyd og formål

DSM-direktivet ble vedtatt på et tidspunkt hvor generativ KI for alle praktiske formål ikke eksisterte. Direktivet omtaler ikke KI eller liknende på noe sted.

I tillegg er reservasjonsretten som rettighetshaverne gis illusorisk, ettersom det per i dag ikke finnes noen protokoller eller annen teknologi som gir mulighet til å bruke den i praksis.

Art. 3 og 4 gjelder «*data mining*». Dette er omtalt konkret og oversiktlig i fortalen pkt. 8-18, som på en fin måte forklarer hva som egentlig er hensikten med de to artiklene:

«New technologies enable the automated computational analysis of information in digital form, such as text, sounds, images or data, generally known as text and data mining.» (fortalen pkt. 8)

WWW.KUNSTNERNETTVERKET.NO POST@KUNSTNERNETTVERKET.NO

NORSKE BILLEDKUNSTNERE | NORSKE KUNSTHÅNDEVERKERE | FORBUNDET FRIE FOTOGRAFER | GRAFILL | DEN NORSKE FORFATTERFORENING | NORSKE BARNE- OG UNGDOMSBOKFORFATTERE
NORSKE DRAMATIKERES FORBUND | NORSK OVERSETTERFORENING | NORSK FAGLITTERÆR FORFATTER- OG OVERSETTERFORENING | CREO – FORBUNDET FOR KUNST OG KULTUR | GRAMART
NORSK KOMPONISTFORENING | NOPA – NORSK FORENING FOR KOMPONISTER OG TEKSTFORFATTERE | NORSK SKUESPILLERFORBUND | NORSK SCENEINSTRUKTØRFORENING
NORSKE DANSEKUNSTNERE | NORSK FILMFORBUND | NORSKE FILMREGISSØRER | NAVIO – NORSK AUDIOVISUELL OVERSETTERFORENING

Som det fremgår av artiklene, gir disse forskningsvirksomheter (art. 3) og andre virksomheter (art. 4) rett til

«...reproductions and extractions of lawfully accessible works and other subject matter for the purposes of text and data mining.»

Hovedhensikten med art. 3 og 4 er å gi fag- og forskningsmiljøer mulighet til å bruke data-korpus som de besitter på en mest mulig effektiv måte for å hente ut informasjon, og fjerne rettslig usikkerhet mht. om de i den forbindelse kan benytte teknologi som kartlegger og kopierer informasjon.

«The legal uncertainty concerning text and data mining should be addressed by providing for a mandatory exception for universities and other research organisations, as well as for cultural heritage institutions, to the exclusive right of reproduction and to the right to prevent extraction from a database». (fortalen pkt. 11)

Dette gjelder virksomheter som

«...conduct scientific research or to do so together with the provision of educational service» (fortalen pkt. 12)

Direktivet sier – med rette – at slike unntak vil ha svært begrenset betydning for rettighetshaverne, og ikke påføre dem økonomisk tap:

«In view of the nature and scope of the exception, which is limited to entities carrying out scientific research, any potential harm created to rightholders through this exception would be minimal. Member States should, therefore, not provide for compensation for rightholders as regards uses under the text and data mining exceptions introduced by this Directive.» (fortalen pkt. 17)

Slik artiklene nå er foreslått gjennomført, vil de imidlertid ha *potensielt katastrofal økonomisk betydning* for rettighetshaverne.

3. Proposisjonen bryter tretrinns testen

DSM-direktivet har i art. 7 en sikkerhetsventil, ved at det understrekes at den såkalte tretrinns testen skal gjelde for alle avgrensninger som gis i medhold av art. 3 og 4:

«Article 5(5) of Directive 2001/29/EC shall apply to the exceptions and limitations provided for under this Title.» (fortalen pkt. 7 2. ledd)

Tretrinns testen er både lovfestet i EUs opphavsrettsdirektiv art. 5 (som DSM-direktivet viser til), i Bernkonvensjonen art. 9 (2) og TRIPS-avtalen art. 13. Den innebærer at unntak fra opphavsretten:

- I. ikke må ødelegge rettighetshavernes mulighet til å tjene penger på sine verk på vanlig måte,
- II. kun kan gjelde i klare, snevre og avgrensede situasjoner og
- III. ikke må ramme opphavspersonenes økonomiske eller personlige interesser på en urettferdig måte

Disse vilkårene er kumulative, som betyr at samtlige må være oppfylt for at en avgrensning av opphavsretten skal være lovlig. Departementets forslag til implementering av særlig art. 4 bryter klart med samtlige vilkår.

Departementet viser i proposisjonen til at forholdet til tretrinns testen er vurdert. Problemet er bare at denne vurderingen er gjort i forbindelse med at DSM-direktivet ble vedtatt i 2019, ikke når det nå skal gjennomføres, hvor situasjonen er en helt annen.

Spørsmål om hvorvidt anvendelsen av TDM-unntakene (*Text and Data Mining*) fortsatt er forenlig med tretrinns testens krav, reises også i GEMA vs. Suno, avsagt av Landgericht München 31.juli 2026. I avgjørelsen, som gjelder den nærmere forståelsen av rekkevidden av artikkel 3 og 4, legger retten bl. a. til grunn:

«If memorisation of the training data cannot be prevented using state-of-the-art technology, training models with copyright-protected training data is not covered by the text and data mining exceptions.»¹

Denne oppfatningen er som det fremgår i tråd med Kunstnernettverkets syn, og har også fått bred oppmerksomhet og støtte i andre medlemsstater.

EU-parlamentet har nylig uttrykt usikkerhet med hensyn til om en slik gjennomføring av artikkel 3 og 4 vil være i overensstemmelse med tretrinns testen. Dette fremgår av EU-parlamentets initiativrapport om opphavsrett og kunstig intelligens, gjerne omtalt som Voss-rapporten², som ble vedtatt i EU-parlamentet i mars 2026³. Det verserer også saker i nasjonale domstoler⁴, og en sak for EU-domstolen⁵ knyttet til dette temaet.

4. Kunstnernettverkets forslag til videre arbeid med gjennomføring av artikkel 3 og 4

Som det fremgår, mener Kunstnernettverket at forslaget til implementering av art. 3 og 4

- går langt utover direktivets ordlyd;
- bryter klart med tretrinns testen;
- vil utvilsomt påføre rettighetshaverne enorme tap, både i form av tapt vederlag for klarering av rettigheter i slike tilfeller, og fordi KI-modellene som utvikles på grunnlag av vernede verk på mange områder vil underminere kunstnernes egen virksomhet;
- strider med avgjørelsen i GEMA vs. Suno.

¹ Dommens avsnitt 241 og s. 44 i engelsk oversettelse.

² European Parliament, Committee on Legal Affairs, Draft report on Copyright and generative artificial intelligence – opportunities and challenges (2025/2058(INI)), 27. juni 2025

³ European Parliament, P10_TA(2026)0066, European Parliament resolution of 10 March 2026 on copyright and generative artificial intelligence – opportunities and challenges (2025/2058(INI))

⁴ Se f.eks. de to GEMA-dommene mot hhv. OpenAI og Suno fra tyske førsteinstansdomstoler.

⁵ Se bl.a. C-250/25 (Like Company v. Google), en fortolkningssak forelagt EU-domstolen som ennå ikke er avgjort.

DSM-direktivet art. 3 og 4 – **vurdert etter sitt egentlige innhold** – er imidlertid godt begrunnet og legger til rette for rimelige avgrensninger i opphavsretten til fordel for fag- og forskningsmiljøer.

På denne bakgrunn mener Kunstnernettverket at Stortinget bør

- avvise implementering av artiklene slik det er foreslått, og heller
- utrede mulighetene for å implementere artiklene i tråd med deres egentlige innhold.

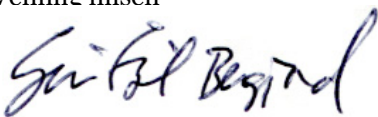
Norge er et foregangsland innen kollektiv klarering av opphavsrett, og har sågar i løpet av de siste to årene utviklet systemer for klarering av bruk av vernede verk til opplæring av KI-modeller. I den grad man ønsker å gi KI-utviklere rett til å bruke vernede verk, er dette fullt mulig å gjøre på en måte som ivaretar rettighetshaverne.

Vårt forslag innebærer at proposisjonen må sendes tilbake til departementet for en endring av hvordan artikkel 3 og 4 skal gjennomføres. Slik vi ser det, kan dette gjøres ved at proposisjonen for øvrig behandles og vedtas i henhold til opprinnelig tidsplan, dvs. i løpet av Stortingets høstsesjon 2026, mens gjennomføringen av artikkel 3 og 4 utsettes.

I den forbindelse vil vi vise til at EU-kommisjonen har initiert en «Call for Evidence» som skal evaluere konsekvensene av DSM-direktivet. Kunstnernettverket oppfordrer Stortinget og departementet å følge dette nært, og vurdere å etablere et utvalg for å utrede de opphavsrettslige utfordringene knyttet til kunstig intelligens og som fortløpende kan følge opp resultatene fra EU-kommisjonens «Call for evidence».

For øvrig vil Kunstnernettverket vise til Norwacos innspill knyttet til henholdsvis klasseromsunntaket og NRKs status som kulturarvinstitusjon i henhold til direktivet, som vi støtter.

På vegne av Kunstnernettverket
Vennlig hilsen

Geir Egil Bergjord
Leder av arbeidsutvalget